

Sudargas – miestelis, kuriam giedojo dviejų valstybių gaidžiai

Atkelta iš 9 p.

Medinė koplyčia bažnytkaimyje žinoma jau nuo septynioliktojo amžiaus vidurio. Vėliau iškilo ir varpinė. Šv. Jono Krikštytojo šventovės pamato akmenyje buvo matomi 1808 m. menantys skaičiai. 1912-aisiais bažnyčia kartu su visu archyvu sudegė. Buvo atstatyta, tačiau 1944 m. vokiečiai ją sunaikino.

Devynioliktojo amžiaus antroje pusėje į Sudargo parapiją buvo atkeltas kunigas M. Sidaravičius (Sederevičius), dėl savo kuklumo pramintas vargdienių ir knygnešių tėvu. Gyveno nepritekiuje, nes visus pinigus išdalydavo vietiniams ubagams. Per jo rankasėjo lietuviškų knygų kontrabanda iš Prūsijos į Vilkaviškį, Marijampolę ir Žemaitiją. Dvasininkas palaidotas Sudargo kapinėse.

Miestelio apylinkės žavėjo atvykstančius turistus: siaurėje esančios kalvos buvo vadinamos lietuviškomis Alpėmis. Toliau driekėsi dabrinė Nemuno juosta, lygiosios lankos ir keliolikos kilometrų pločio amžinai žaliuojantys Žemaitijos miškai.

Sudargui lietuvių viensėdžių stogai suteikė gyvumo. Žalumynuose skęsdavo rūpestingi zanavykų sodžiai. Vasaromis čia apsilankydavo nemažai garlaiviais plaukiojančių turistų.

1842 m. Sudarge įsikūrė evangelikų liuteronų parapija, iškilo medinė bažnyčia, o vėliau – ir mūrinė. 1937 m. saulėtą rugpjūčio rytą į Sudargą plaukė pulkai žmonių. Šią dieną vietinė liuteronų parapija išventino naują kunigą – lietuvių Martyną Preikšaitį. Atvyko svečių iš Kauno, Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių ir Kurdirkos Naumiesčio. Atvyko ir Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus,

▲ Sudargo kapinių fragmentas.

Pirmoje Lietuvos Respublikoje miestelyje gyvavo žydų ir evangelikų liuteronų bendruomenės.

dr. Vydūnas.

Pirmoje Lietuvos Respublikoje Sudargas buvo priskirtas Kidulių valsčiui. Bažnytkaimyje gyveno apie keturis šimtus žmonių. Egzistavo pradžios mokykla, kooperatyvas, kelios parduotuvės, policijos nuovada. 1939 m. iškilo gražūs Šaulių sąjungos namai. Veikė žydų ir evangelikų liuteronų bendruomenės.

Miestelyje egzistavo daugybė organizacijų: šaulių būrys, jaunlietuvių ir pavasarininkų kuopos. Tačiau buvo ir vadinamųjų suvokietėjusių lietuvių, kurie vengė bet kokią lietuviškumą.

Sudargiečiai mėgo skaityti laikraščius. Kiekvienas ūkininkas prenumeruodavo po keletą skirtingų leidinių. Vaikus leisdavo į žemės ūkio mokyklėles, vietiniai žemdirbiai buvo laikomi pavyzdiniais naujųjų laikų ūkininkais.

Sudargo apylinkės buvo laikomos gražiausia vieta visoje Zanavykijoje.

Tomas SUŠINSKAS
Muziejininkas

Projektą „Laisvės pamokos“
remia Spaudos, radijo
ir televizijos rėmimo fondas

